

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ

ὑπό κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΞΥΝΟΠΟΥΛΟΥ

[Διόλεξις γενομένη εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Α.Σ.Β.Σ. κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἰεραρχῶν, τῆς 30ῆς Ἰανουαρίου 1958].

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Τεράστια καὶ καταπληκτικὰ εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα, ἅτινα ἔχει ἐπιτελέσει ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος εἰς τὸν τομέα τῆς τεχνικῆς αὐτοῦ δραστηριότητος.

Δὲν ἔχει εἰσέτι συνέλθει, δύναται τις εἰπεῖν, ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐκπληξιν καὶ συγκλίνησιν, τὰς ὁποίας προσφάτως ἐδοκίμασεν ἀπὸ τὴν καταπληκτικὴν ἐπιστημονικὴν καὶ τεχνικὴν ἐπίτευξιν τῆς διασπάσεως τοῦ ἀτόμου καὶ ἀπὸ τὰς ἔκτοτε συνεχῶς πραγματοποιουμένας ποικίλας ἐφαρμογὰς τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας καὶ ἰδοῦ νῦν πύραυλοι καὶ τεχνητοὶ δορυφόροι ἐξαπολύονται εἰς τὸ ἄπειρον διάστημα καὶ ἰδοῦ νῦν συνεχεῖς καὶ ἐπίμονοι καὶ ἐνδεδεχεῖς καταβάλλονται ἐπιστημονικὰ καὶ ἰδοῦ νῦν συνεχεῖς καὶ ἐπίμονοι καὶ ἐνδεδεχεῖς καταβύθωντες εἰς τὴν ἀβυσσοῦν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς μετὰ τῆς σελήνης καὶ διὰ τὴν πραγματοποίησιν διαπλανητικῶν συγκοινωνιῶν γενικώτερον.

Εὐρισκόμεθα σήμερον πρὸ μιᾶς ἀτελευτήτου σειρᾶς διαφόρων ἐπιτεύξεων καὶ πραγματοποιήσεων τῆς ἐφευρισκτικότητος τοῦ ἀνθρώπου, αἷτινες καὶ εἰς ἔκτασιν καὶ εἰς περιεχόμενον ὑπερέβησαν καὶ αὐτὰς τὰς μᾶλλον τολμηρὰς πτήσεις τῆς φαντασίας τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ παρελθόν. Οἱ περίφημοι μυθιστοριογράφοι Ἰούλιος Βέρν καὶ Οὐέλς, ἔχει γραφῆ καὶ λεχθῆ κατ' ἐπανάληψιν, ὅτι ὑπερηκοιτώθησαν καὶ ἐξεπέρσθησαν εἰς τὰς μυθιστορηματικὰς αὐτῶν συλλήψεις ἀπὸ τὰς ἐπιτευχθεῖσας ἐν τῇ πραγματικότητι σήμερον τεχνικὰς προόδους.

Ἡ ἀλματώδης αὕτη τεχνικὴ πρόοδος καὶ ἡ, συνεπείᾳ ταύτης, ἐπακολούθησασα τεχνικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἐπανάστασις, ἀποτελοῦσι σήμερον ἓν ἕντονον ἱστορικὸν χαρακτηριστικόν, ὅπερ σαφῶς, ἀλλὰ καὶ σημαντικῶς διαχωρίζει ἀλλὰ καὶ διαφορίζει τὸν σημερινὸν τεχνικὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τοὺς πολιτισμοὺς τοῦ παρελθόντος. Βεβαίως, δύναται τις, καὶ κατὰ τὸ παρελθόν καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν περίοδον, τὴν Ἀλεξανδρινὴν περίοδον, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τοῦ Μεσαιῶνος, νὰ διαπιστώσῃ μιᾶν ἀξιολογὸν ἀκμὴν, μιᾶν ἀξιολογὸν ἀνορθώσιν τῆς τεχνικῆς. Ἡ Ρώμη λ.χ. ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὸ θαυμάσιον αὐτῆς οὐρανίου δικτύου, ὅπερ, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἐπεξετίνατο καὶ καταλάμβανεν ὀλόκληρον τὴν λεκάνην τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὰ περίφημα ὑδραγωγεῖά της μετὰ τὰς κοιλαδογεφύρας των κ.λ.π. Ἡ Ἀλεξανδρινὴ περίοδος ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὰς ἀξιολόγους ἐφευρέσεις τοῦ Ἡρώου καὶ ἄλλων σοφῶν αὐτῆς. Ἡ Δύσις ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὰς γοθικὰς μητροπόλεις, τοὺς περιφημοὺς γοθικοὺς ντόμους, ἡ δὲ Ἀνατολή τὸ θαυμάσιον καὶ ἀπαράμιλλον ἔργον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας τοῦ θεοῦ Σοφίας μετὰ τὸ σύστημα τῆς ἐξουδετερώσεως τῶν πλαγιῶν ὀρθώσεων κ.λ.π. Ἀλλὰ ὅλα ταῦτα ὡχρῶσι πρὸ τῆς συγχρόνου καταπληκτικῆς καὶ πρωτοφανοῦς προόδου τῆς τεχνικῆς.

Ἡ σημερινή πρόοδος τῆς τεχνικῆς εἶναι πρωτοφανής καὶ εἰς ποσότητα καὶ εἰς ποιότητα. Ὅχι μόνον εἰς ἀριθμὸν ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων καὶ διαφόρων τεχνικῶν πραγματοποιήσεων, ἀλλὰ καὶ εἰς ποιότητα διότι ὁ χαρακτήρ, τὸ πνεῦμα, ἡ οὐσία τῆς συγχρόνου τεχνικῆς εἶναι ἄλλως διάφορα τῶν τοῦ παρελθόντος.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ τεχνικὴ ἦτο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, προῖον ἀπλῆς ἐμπειρίας, ἐνῶ σήμερον ἡ τεχνικὴ εἶναι προῖον ἐπιστημονικοῦ κόπου καὶ μόχθου. Εἶναι καρπὸς λελογοσιμένης καὶ ἐμπεριστατωμένης καὶ συστηματικῆς ἐπιστημονικῆς προσπάθειας καὶ ὀργανώσεως, ἥτις ἐνισχύεται ἀπὸ τὴν τεραστίαν πρόοδον τῶν Ἐπιστημῶν Φυσικῆς καὶ Μαθηματικῶν καὶ ὑποβοηθεῖται καὶ προωθεῖται ἀπὸ τὰ ἀπέραντα ἐργαστήρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων λειτουργεῖ σήμερον τὸ πείραμα καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα.

Ἐξ ἄλλου, ἑτέρα διαφορὰ διαχωρίζει τὸν σύγχρονον τεχνικὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τὸν τοῦ παρελθόντος. Ἡ διαφορὰ αὕτη συνίσταται εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν σημασίαν, τὴν ὅποیان ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἔχει ἀποδώσει εἰς τὴν τεχνικὴν, διότι θεωρεῖ ταύτην ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἐκείνην δύναμιν, ἥτις δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ὕλικὴν εὐημερίαν καὶ νὰ ἀπολυτρώσῃ τοῦτον ἀπὸ τὰ ὕλικά του δεσμά. Ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ τεχνικὴ ἔθεωρετό τι τὸ κατώτερον. Παράδειγμα, ὁ Πλάτων, δοτις, ὡς γνωστόν, ἀντιτίθετο εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἐπιστήμης διὰ πρακτικὸς σκοποῦς.

Κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς συγχρόνου τεχνικῆς προόδου

Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημερινὰ τεχνικὰ πρόοδοι καὶ αἱ θάσει τούτων ἐπιτευχθεῖσαι κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου, τῶν ὁποίων ἡ ἀπαριθμησις καὶ ἡ περιγραφή θὰ ἦτο λίαν δυσχερής, ἂν μὴ ἀδύνατος.

Θὰ προσπαθήσωμεν μόνον, ὅπως, ἐν ἄκρᾳ συντομίᾳ, ἀναφέρωμεν τὰς κυριώτερας τούτων, αἵτινες εἶναι αἱ ἑξῆς :

Καταπληκτικὴ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς ὕλικῶν ἀγαθῶν, σημαντικὸς περιορισμὸς τοῦ χειρωνακτικοῦ μόχθου τοῦ ἀνθρώπου, μείωσις τῶν ὥρων ἐργασίας, ἀνύψωσις τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου τοῦ ἀνθρώπου. Καταπληκτικὴ πρόοδος τῶν μέσων συγκοινωνίας, χάρις εἰς τὴν ὅποیان ἐπετεύχθησαν ἡ ἐξουδετέρωσις τῶν ἀποστάσεων, ἡ ἐκμηδένισις τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου, ἡ σμίκρυνσις οὕτως εἶπειν, τῆς γῆτις σφαίρας, ἡ προσπέλασις καὶ ἡ ἀξιοποίησις πολλῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν, αἵτινες κατὰ τὸ παρελθὸν παρέμενον ἀναξιοποίητοι, λόγῳ τοῦ ἀπροσίτου αὐτῶν, ἐξ ἑλλείψεως καταλλήλων μέσων συγκοινωνίας, ἡ δημιουργία ἐνὸς διεθνοῦς, ἐνὸς παγκοσμίου ἐμπορίου, μιᾶς παγκοσμίου οἰκονομίας, μιᾶς διεθνοῦς συνειδήσεως μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν τῆς Γῆς περὶ τῆς ἀμοιβαίας ἐξαρτήσεως τῶν

Ἐπίσης, χάρις εἰς τὰς ἐφευρέσεις τῆς τυπογραφίας, τοῦ κινηματογράφου, τοῦ ραδιοφώνου ἐπετεύχθη ἡ ἐκλατκευσις τῆς μορφώσεως. Καταπληκτικὴ ἐπίσης ὑπῆρξε ἡ πρόοδος εἰς τὰ τεχνικὰ μέσα τῆς διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν νοσημάτων, χάρις εἰς τὴν ὅποیان ἐπετεύχθη ὁ σημαντικὸς περιορισμὸς τῶν νοσημάτων καὶ ἡ ἐξαφάνισις, δύναται τις εἶπειν, τῶν φοβερῶν ἐπιδημιῶν, αἵτινες, κατὰ τὸ παρελθὸν, ἐμάστιζον καὶ ἐθέριζον κυριολεκτικῶς τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Καὶ ἡ σειρά αὕτη καὶ ἄλλοις τῶν διαφόρων ἐπιτευξέων καὶ πραγματοποιήσεων τῆς ἐφευρετικότητος τοῦ ἀνθρώπου βάλει συνεχῶς προοδεύουσα καὶ αὐξανό-

μένη. Ούτως από την ατμομηχανήν του Watt εφθάσαμεν εις τὰ αεριοπροωθούμενα αεροπλάνα και από ταύτα εφθάσαμεν εις την ατομικήν ενέργειαν και από την ατομικήν ενέργειαν εις την θερμοπυρηνικήν ενέργειαν και έπεται συνέχεια.

Κρίσις του συγχρόνου τεχνικού πολιτισμού και χαρακτηριστικά συμπτώματα της εκ ταύτης δραματικής καταστάσεως του ανθρώπου

Παρ' όλης όμως τάς, κατά τάνωτέρω, έπιτευχθείσας τεραστίας κατακτήσεις του ανθρώπου, μετά λύπης διαπιστοι τις σήμεραν την μεγάλην κρίσιν, ήν διέρχεται νυν ο σημερινός τεχνικός πολιτισμός, εν ή ανεμένετο να δημιουργήση μίαν εξαιρετικήν δια τον άνθρωπον ύλικήν ευημερίαν. Και ή κρίσις αυτη βραίνει προοδεύουσα συνεχώς και αντίστοιχως προς την αυξανομένην τεχνικήν πρόοδον, έδημιούργησε δε μίαν πραγματικώς δραματικήν δια τον άνθρωπον κατάστασιν, της οποίας θα προσπαθήσωμεν να εκθέσωμεν τα κυριώτερα χαρακτηριστικά συμπτώματα :

α) Δημιουργία χάσματος μεταξύ εργασίας και έργατου

Η ανθρωπότης ανέκαθεν εθεώρησε την εργασία, όχι μόνον ως βιοποριστικόν μέσον, αλλά και ως εν μέσον προσωπικού καταρτισμού, ως ευκαιρίαν δημιουργίας. Ο βιοτέχνης των παλαιών ήμερών, οστις έναπέθετε επί των έργων της διομηχανίας αυτού την προσωπικήν του σφραγίδα, Ικανοποιεί αρκούντως το έμφυτον της δημιουργίας. Και την Ικανοποίησίν του ταύτην συνπλήρωνε το έργο του προτιμώντας ή συναίσθησις της υπολήψεως, ής απήλαυεν εκ μέρους της πελατώλοκληρωμεν ή συναίσθησις της υπολήψεως, ής απήλαυεν εκ μέρους της πελατίας του προτιμώντας τουτον εις την αγοράν των προϊόντων του. Σήμεραν όμως ή εργασία απέβαλε το δημιουργικόν αυτης περιεχόμενον. Ο εργάτης, ήναγκασμένος ών να προσαρμόζεται προς τον ταχύν ρυθμόν της μηχανής, καθίσταται δούλος και εξάρτημα της μηχανής, αμβλύνεται και εκφυλίζεται διανοητικώς και αποκλείεται πάσαν χαράν και διάθεσιν προς εργασία. Η εργασία λαμβάνει αποκλειστικώς την μορφήν αναγκαστικού έργου, μιας άγγραφείας, ήν είναι ήναγκασμένος να εκτελέση ο εργάτης δια να πορισθ ή τα προς το ζην αναγκαία. Η εργασία καθίσταται μία έμπορικ ή αξία ήν ο εργάτης πρέπει να πωλήση δια να ζήση. Καθίσταται έμπορεύμα υπαγόμενον εις τον οικονομικόν νόμον προσφοράς και ζήτησεως, ως παν είδος έμπορεύματος.

Και τοιουτοτρόπως ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων στερηθείς πλέον του στοιχείου της δημιουργίας, αποβάλλει την κυριώτεραν και βασικώτεραν προϋπόθεσιν δια την διατήρησιν μιας Ισορροπημένης ύπάρξεως, μιας Ισορροπημένης ύποστάσεως αυτού.

β) Δημιουργία χάσματος μεταξύ εργοδότου και έργατου

Κατά το παρελθόν ή σχέσις εργοδότου προς εργάτην ήτο, ως επί το πλείστον, σχέσις ανθρώπου προς άνθρωπον. Ο εργάτης ήτο ο μαθητευόμενος του εργοδότου, οστις έδίδασκεν εις τον εργάτην τα μυστικά της εργασίας του. Ένδιεφέρετο δια την επαγγελματικήν εξέλιξιν και πρόοδον του έργατου, και, κατά το πλείστον, προώριζεν αυτών ως συνεχιστήν και διάδοχον του έργου του. Η μηχανή ήλθε, δια να καταλύση την σχέσιν του ανθρώπου προς άνθρωπον, όλα, κατά

τὸ πλεῖστον, ἦτο, ἢ σχέσις τοῦ ἐργοδότη τοῦ ἐργάτην. Κατόπιν τῆς εἰσαγωγῆς τῆς μηχανῆς, ὁ ἐργάτης δὲν εἶναι πλέον, εἰμὴ μίαν μονάδα ἐργασίας, ἕνα κομμάτι τῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ ἐργοδότη, καὶ ὁλοὴν καὶ περισσύτερον ὁ ἐργοδότης καθίσταται ἀπρόσωπος, κατόπιν λ. χ. τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν καὶ ἄλλων οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν κεκτημένων ἰδίαν καὶ αὐτοτελεῆ νομικὴν προσωπικότητα.

γ) Ὡς χαρακτηριστικὸν σύμπτωμα τοῦ ἐξ αἰτίας τῆς τεχνικῆς προόδου δράματος τοῦ ἀνθρώπου, δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν εἰς τὰς πόλεις, τὴν ἀστυφίαν

Ἡ ἀστυφίαν (Urbanismus, κατὰ τὸν διεθνῶς καθιερωθέντα ὄρον), ὀφείλεται καὶ εἰς ἄλλα αἰτία οἰκονομικῆς ἢ κοινωνικῆς ἢ ἄλλης φύσεως, ἀλλὰ ἡ μηχανὴ μεγάλως συντέλεσεν εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ ἐπέκτασιν τῆς ἀστυφίας, διότι ἡ μηχανὴ μεγάλως συντέλεσεν εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν καὶ λειτουργίαν μεγάλων βιομηχανικῶν εἰς τὰς πόλεις, εἰς τὴν δημιουργίαν μεγάλων βιομηχανικῶν κέντρων.

Τὰ βιομηχανικὰ ταῦτα κέντρα, ἀπὸ τῆς συστάσεώς των ἐδημιούργησαν ἐξῆν συναγωνισμὸν εἰς βάραι τῶν παραγωγῶν τῆς ὑπαίθρου (τὰ προϋόντα τῶν βιομηχανικῶν κέντρων τῶν πόλεων φθάνουσι ἐφθηνότερα εἰς τοὺς τόπους τῆς παραγωγῆς τῆς ὑπαίθρου) καὶ ἠνάγκασαν αὐτοὺς οἴτινες, κατὰ τὸ παρελθόν, ἱκανοποιοῦν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον τὰς ἀνάγκας τῆς τοπικῆς οἰκονομίας, νὰ τραπῶσι πρὸς τὰς πόλεις.

Ἐξ ἄλλου, ὅπερ καὶ τὸ σοβαρώτερον, τὰ βιομηχανικὰ κέντρα τῶν πόλεων προσφέροντα ἐργατικὰ ἡμερομισθία ἀνώτερα τῶν ἐπιτυχανομένων εἰς τὰς ἐργασίας τῆς ὑπαίθρου, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἀπατηλὴν λάμπριν τοῦ ψευδοπολιτισμοῦ τῆς πόλεως, προσελκύσαν καὶ προσελκύουν ἀφαντάστως εἰς τὰς πόλεις τοὺς ἐργατικούς πληθυσμοὺς τῆς ὑπαίθρου, ἐπὶ ἀνυπολόγιστον ζῆμα ταύτης καὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας γενικώτερον.

δ) Ἐν ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα συμπτώματα τῆς ἐξ αἰτίας τῆς τεχνικῆς προόδου δραματικῆς καταστάσεως τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου εἶναι ἡ μηχανοποιημένη ζωὴ τῆς μοντέρνας μεγαλουπόλεως

Ἡ μοντέρνα μεγαλούπολις, μὲ τὸν τεράστιον πληθυσμὸν τῆς, μὲ τὰ ὑπερύψηλα σπείτια τῆς, τοὺς περιφήμους οὐρανοξύστας, τοὺς ἀσφαλτωμένους δρόμους τῆς, τὴν ἀπειρίαν τῶν αὐτοκινήτων κ.λ.π. εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικὸς τύπος τοῦ συγχρόνου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐδῶ, εἰς τὴν μεγαλούπολιν, ἡ μηχανοποιημένη ζωὴ τῆς μᾶς ἔδωσε νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ σημερινὸς τεχνικὸς πολιτισμὸς εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰς δυνατότητας καὶ ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκόπη εἰς μέτρα ὑπερβαίνοντα τὰ μέτρα τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅχι μόνον ὁ κοινὸς ἐργάτης, ἀλλὰ καὶ πᾶς κάτοικος τῆς μεγαλουπόλεως, εἶναι ἀναγκασμένος νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὴν μηχανοποιημένην ζωὴν τῆς, ἥτις μὲ τὴν ἔντασιν, μὲ τὴν ταχύτητα, μὲ τὸν θορυβὸν τῆς, βασανίζει καὶ ταλανίζει ἀφορήτως τὸ νευρικὸν σύστημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἔδωκεν ἐν γένει τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμὸν. Ἐξ ἄλλου, ὁ ἀνθρώπος ἀποξενωθείς τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ περιβάλλοντος, ἔνθα ἀνέπνεε τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ διαβίων ἐν τῇ μεγαλουπόλει, ὑπὸ τὰς δυσμενεῖς

διὰ τὴν ὑγίαν του ἀναθυμιάσεις καὶ γενικώτερον ἀνθυγεινάς συνθήκας, ὑφίσταται δλεθρίαν τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν καὶ ἀπὸ σωματικῆς καὶ ἀπὸ ψυχικῆς ἀπόψεως.

Ὁ κατ' ἐξοχὴν πολλαπλασιασμοὸς τῶν ψυχικῶν νοσημάτων καὶ τῆς φυματιώσεως, σήμερον, ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν μηχανοποιημένην ζωὴν τῆς μεγαλουπόλεως. Τοῦτο εἶναι περισσότερον αἰσθητὸν καὶ σημαντικὸν διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Ἐπίσης εἰς τὴν ἰδίαν αἰτίαν ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος καὶ ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων.

Εἶναι τόσοσν δλέθρια τὰ ἀποτελέσματα ἐξ αἰτίας ταύτης, διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὥστε ἡ Διεθνῆς, ἡ Παγκόσμιος Ὁργάνωσις Ὑγείας ἀσχολεῖται σήμερον πρὸς εὐρῆσιν τρόπου ἀντιμετωπίσεως αὐτῶν.

Πολλοὶ δὲ τῶν ἐπιστημόνων σήμερον διακηρύσσουσιν καὶ ἀποφαίνονται ὅτι ἡ προσαρμογὴ πρὸς τὴν μηχανοποιημένην ζωὴν τῆς μεγαλουπόλεως ὑπερβαίνει τὰς δυνατότητας, τὰς ἱκανότητας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὠθεῖ τοῦτον ἀφύσικως εἰς ἕνα σωματικὸν καὶ ψυχικὸν ἐκφυλισμὸν.

ε) Ὑπερπαραγωγὴ καὶ ἀνεργία

Ὡς πέμπτον δραματικὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον χαρακτηριστικὸν τοῦ συγχρόνου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, πρέπει νὰ προσθέσωμεν τὰ διδύμα φαινόμενα τῆς ὑπερπαραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεργίας, τὰ ὁποῖα ἐσχλημάτισαν τὰ δύο σκέλη τῆς κρίσεως, ἥτις μαστίζει τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος.

Μὲ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς μηχανικῆς, τὰς ἀλλεπαλλήλους μεταγενεστέρας τελειοποιήσεις τῆς, τὴν προσαρμογὴν τοῦ ἐργάτου εἰς τὸν ρυθμὸν τῆς καὶ τὴν παραγωγὴν τυποποιημένων προϊόντων εἰς δλοκλήρους σειράς, ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος κατώρθωσε νὰ ἀδεήσει τὴν παραγωγὴν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ 30πλάσιον ἕως 40πλάσιον, κατὰ μέσον δρον. Καὶ τοῦτο, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν εὐρείαν προοπτικὴν, τὴν ὁποῖαν ἀνοίγει ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια.

Ἡ ἀδεήσις ὁμως τῆς παραγωγῆς ἐπιφέρει μείωσιν τῶν τιμῶν πωλήσεως τῶν προϊόντων. Ὅσον ἀφθονώτερα προϊόντα παράγονται, τόσοσν ἐφθηνότερα καθίστανται ταῦτα. Ἐρχεται δὲ στιγμή, καθ' ἣν, συντρεχόντων καὶ ἄλλων οικονομικῶν αἰτίων, ἡ δαπάνη, ἥτις ἀπαιτεῖται διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ προϊόντος (cost de production) δὲν καλύπτεται ἀπὸ τὴν τιμὴν, εἰς ἣν δύναται νὰ πωληθῆ τοῦτο. Οὕτω, ἐν μέγα ποσοστὸν τῆς παραγωγῆς δὲν δύναται νὰ πωληθῆ καὶ δημιουργοῦνται κατὰ συνέπειαν τεράστια ἀποθέματα ἀναμένοντα εἰς μάρτην τὸν καταναλωτὴν. Ἡ τοιαύτη ὁμως λόγῳ τῆς μηχανῆς ὑπερπαραγωγὴ προϊόντων περιορίζει συγχρόνως καὶ τὴν ἐργασίαν. Ὅσον περισσότερας καὶ τελειότερας μηχανὰς ἔχομεν, τόσοσν ὀλιγωτέραν ἀνάγκην ἐργατικῶν χειρῶν ἔχομεν.

Θεωρητικῶς τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι εὐχάριστον, διότι ἀποτελεῖ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν μόχθον τῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας, εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὁμως, καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου καὶ μετέπειτα, ἀπετέλεσε μίαν ἀπὸ τὰς φοβερωτέρας μάστιγας τῆς κοινωνίας, τὴν ἀνεργίαν.

Τὸ ποσὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας, τὴν ὁποῖαν κατέστησε περιττὴν ἡ μηχανή, ὑπῆρξε τόσοσν μεγάλον, ὥστε δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἀπορροφηθῆ οὔτε ἀπὸ τὴν ἀνάγκην κατασκευῆς καὶ συντηρήσεως τῶν μηχανῶν, οὔτε ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα νέων ἐπιχειρήσεων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1929 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων εἰς ὄλον τὸν κόσμον ἔφθανε τὰ 25 ἕως 30 ἑκατομμύρια.

Ἀνεργία δὲ θὰ πῆ μείωσις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ καταναλωτοῦ. Μείωσις δὲ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως θὰ πῆ αὐξησις τῆς ποσότητος τῶν ἀζητητῶν ἀποθεμάτων ἢτοι αὐξησις τῆς ὑπερπαραγωγῆς.

Ὑπερπαραγωγή δὲ πάλιν σημαίνει σταμάτημα τῆς λειτουργίας τῶν μηχανῶν καὶ τῶν ἐργοστασίων, κλείσιμον τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ συνεπῶς ἀπόλυσιν ἐργατῶν. Ἦτοι ἔχομεν νέον κύμα ἀνεργίας ὅπερ θὰ ἀκολουθήσῃ νέον κύμα ὑπερπαραγωγῆς. Καὶ οὕτω τὰ δίδυμα φαινόμενα τῆς ὑπερπαραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεργίας ἀποτελοῦν ἓνα τεράστιον φαῦλον κύκλον, μέσα εἰς τὸν ὅποιον ἐνεκλείσθη ὁ ἀνθρώπος τῆς ἐποχῆς μας καὶ ἀγωνιᾷ καὶ ἀσφυκτιᾷ, χωρὶς νὰ δύναται νὰ εὑρῇ πραγματικὴν διέξοδον.

Ἡ κρίσις αὖτις, ἣν ἐδημιούργησαν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὰ δίδυμα φαινόμενα τῆς ὑπερπαραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεργίας κατέστη ἐνδημικὴ κατάστασις, μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, τὴν ὅποιαν οὐδὲν ἐκ τῶν ληφθέντων μέτρων κατέστη δυνατόν νὰ θεραπεύσῃ.

Τὰ μέτρα, ἄλλωστε, ἅτινα ἐτέθησαν εἰς ἐφαρμογὴν, ὑπῆρξαν ἐντελῶς συμπτωματικά, ἐκτύπησαν μόνον τὰ συμπτώματα καὶ ὄχι τὴν ρίζαν τοῦ κακοῦ.

Τὸ ἐξευτελιστικὸν ἐπίδομα ἀνεργίας ἀποτελεῖ τὴν χειροτέραν μορφήν τῆς μοντέρνας ἐλεημοσύνης. Τὸ δὲ μέτρον τῆς καταστροφῆς τῶν πλεονεσμάτων τῆς ὑπερπαραγωγῆς, καθ' ἣν στιγμὴν ἢ πείνα καὶ οἰκονομικὴ ἐξαθλίωσις μαστίζουσιν ὀλόκληρα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ἀποτελεῖ ἄστοχον καὶ ἐγκληματικὴν αὐτόχρημα ἐνέργειαν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ἥτις ἀποδεικνύει συγχρόνως, ὅτι ὄχι μόνον κατὰ τὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν εἰρήνην ἢ κατὰ τὸν ἀποτέλει τὴν μόνην λύσιν, ἣν ἐπινοεῖ πρὸς θεραπείαν τῶν δεινῶν τῆς ἢ ἀνθρωπότητος τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἢ ἀκριβέστερον ἢ ἀνθρωπότητος τοῦ μοντέρνου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

στ) Ὁ πόλεμος

Τέλος εἰς τὰς ἄνω δραματικὰς διὰ τὸν ἀνθρώπον συνεπείας τοῦ συγχρόνου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὡς κορωνίδα καὶ κατακλιδα τούτων, πρέπει νὰ προσθέσωμεν τὸν πόλεμον.

Ὁ πόλεμος, βεβαίως, ὀφείλεται καὶ εἰς ἄλλα αἷτια, δὲν δύναται ὁμως νὰ ἀρνηθῇ τις ὅτι ἡ μόνημος κατάστασις τῆς κρίσεως τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ δημιουργεῖ μίαν ἐντονον ἐσωτερικὴν κρίσιν, ἣτις ζητοῦσα νὰ εὑρῇ διέξοδον (νὰ ξεσπάσῃ) ἐξωθεῖ μοιραίως εἰς ἐνοπλον ρῆξιν, ἐξωθεῖ εἰς τὸν πόλεμον.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονώμεν, ὅτι ἡ τεχνικῶς ὀργανωμένη παραγωγή τῆς σήμερον ἔχει ἀνάγκην συνεχοῦς καὶ ἀφθόνου τροφοδοτήσεως εἰς πρώτας ὕλας, αἷτινες πρέπει νὰ ζητηθῶσιν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ πλανήτου μας. Ἐπίσης ἔχει ἀνάγκην ἀγορῶν καταναλώσεως, ὅπως διαθέσῃ εἰς ταύτας τὰ ὑπεραφθονοῦντα σήμερον ἀγαθὰ καὶ αἷτινες ἀγοραὶ πρέπει νὰ ἀναζητηθῶσιν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γῆς. Δημιουργεῖται ἐντεῦθεν εἰς ὀξύτατος παγκόσμιος ἀνταγωνισμὸς, ὁ ὅποιος κατ' ἀνάγκην ὁδηγεῖ πρὸς τὸν πόλεμον. Ὁ πόλεμος ἀποτελεῖ ἐξ ἄλλου μίαν λύσιν, τὴν χειροτέραν βεβαίως πασῶν, πρὸς διοχέτευσιν τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν

ἀνέργων εἰς τὰς πολεμικὰς βιομηχανίας καὶ πολεμικὰς ἐργασίας γενικώτερον. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς κατέστησε συγχωτέρας καὶ παγκοσμιοτέρας τὰς ἐνόπλους συρράξεις.

Διαρκούσης δὲ τῆς πολεμικῆς περιόδου, ὁ μουσικὸς πόλεμος τῶν ἐργαστηρίων αὐξάνει μεγάλως τὰς διαφορὰς ἐφευρέσεις καὶ δι' αὐτῶν ἐξαπολύει νέας δυνάμεις καὶ δυνατότητας εἰς τὸν πόλεμον, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἐξαφικία τοῦ πολεμικοῦ πάθους καὶ ἡ πολεμικὴ ἐξαγρίωσις τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν καταδιβάσει εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον τὴν πνευματικὴν στάθμην τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ πόλεμος, ὅστις κατόπιν τῆς διαμορφωθείσης καταστάσεως πραγμάτων δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰ μὴ ἡ τεχνικὴ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὀλέθρου καὶ τῆς καταστροφῆς, ἀποτελεῖ τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς διαλύσεως τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος προωρίσθη ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ εἶναι ὁ κυρίαρχος καὶ ὁ κατακτητὴς τῆς φύσεως κατέστη ἡδὴ δοῦλος καὶ θύμα τῆς μηχανῆς, τὴν ὁποῖαν ἐφεύρην ἡ ἰδική του ἰδιοφυΐα.

Ἡ ἀφάνταστος πρόοδος τῆς τεχνικῆς, ἐν ᾧ ἀνεμένετο νὰ φέρῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν χρυσοῦν αἰῶνα τῆς ὑλικῆς του εὐημερίας, ἔφερε τὸν ἄνθρωπον εἰς μίαν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ἐξαθλίωσιν, ἄνευ προηγουμένου, καὶ ἀπειλεῖ ἡδὴ αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ο Χριστιανισμὸς ἀποτελεῖ τὸ μόνον ἀσφαλὲς μέσον σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῶν ἀπειλούντων ταύτην κινδύνων ἐξ αἰτίας τῆς συγχρόνου ἀλματώδους προόδου τῆς τεχνικῆς

Καὶ ἐρωτᾶται νῦν. Τί πρέπει νὰ γίνῃ πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ μεγάλου προβλήματος, τοῦ δημιουργηθέντος, κατόπιν τῆς, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἐξελίξεως τῆς καταστάσεως, τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦτέστιν τῶν ἐκ τῆς συγχρόνου τεχνικῆς προόδου ἀπειλούντων τὴν ὑπόστασιν τῆς ἀνθρωπότητος κινδύνων;

Νὰ σταματήσῃ ἡ τεχνικὴ πρόοδος; Νὰ ἀνακοπῇ ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα; Ὑπάρχουν καὶ οἱ προσβέβητες τοῦτο καὶ οἱ συμβουλευόντες τὸ «ἔπισθεν ἔλοιστε». Ὡς ὑπάρχουν ἐπίσης οἱ πιστεύοντες καὶ ὑποστηρίζοντες ὅτι ἡ τεχνικὴ ἀποτελεῖ τὴν βασικὴν καὶ κεντρικὴν δύναμιν, ἣτις δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἕνα πραγματικὸν πολιτισμὸν. Φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲν εὑρίσκειται οὔτε πρὸς τὴν μίαν, οὔτε πρὸς τὴν ἄλλην ἀποψιν.

Φρονοῦμεν ὅτι ταματήματα τῆς τεχνικῆς προόδου, ἡ ἀνακοπὴ τῆς τεχνικῆς προόδου δὲν δύναται νὰ γίνῃ, ἀλλ' οὔτε καὶ πρέπει νὰ γίνῃ.

Διότι τοῦτο, ἡ ἀνακοπὴ τῆς τεχνικῆς προόδου θὰ ἦτο, πρὸ παντός, καὶ ἀνεξαρτήτως ἄλλων, ἀντίθετος πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἀπειλεῖ ἀρνήσιν τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ Θεὸς ἐπροίτισε τὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ λογικοῦ μὲ τὴν θαυμασίαν δύναμιν του καὶ διὰ τῶν ἄλλων πνευματικῶν χαρισμάτων, ὅχι διὰ νὰ ἀφήσῃ ταῦτα ὁ ἄνθρωπος νεκρὰ καὶ ἀναξιοποίητα, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀξιοποιῇ αὐτὰ in optima forma, εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν. Νὰ εἰσέρχεται εἰς τὰ μουσικὰ τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀποκαλύπτῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, τοὺς νόμους τοῦ διέποντος ταύτην καὶ μεθ' ἑκάστην ἐπιστημονικὴν ἢ τεχνικὴν ἐπίτευξιν νὰ κύπη ἐδλαβῶς πρὸ τοῦ μεγα-

λείου τοῦ Θεοῦ, νὰ εὐγνωμονῇ τὸν Θεὸν καί, ὁμοῦ μετὰ τοῦ μεγάλου ψαλμωδοῦ, νὰ ἀναφωνῇ : «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα Σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας». «Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαύμαστα τὰ ἔργα Σου». «Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ Στερέωμα».

Καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ δοξάζεται ὡς Θεὸς διὰ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ: «Ἐνδοξαζέσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ», ὡς λέγει ἡ Σοφία Σειράχ.

Δὲν δύναται λοιπὸν νὰ σταματήσῃ ἡ τεχνικὴ πρόοδος, διότι τοῦτο θὰ ἦτο ἀντίθετον πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἦτο ἀντιχριστιανικόν, θὰ προσωμοίαζε τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν δοῦλον ἐκείνον τοῦ Εὐδαγγελίου, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς, ἐν ᾧ, ὡς γνωστόν, ἐνεπιστεύθη τὸ τάλαντον διὰ νὰ τὸ ἀξιοποιήσῃ, ἐκείνος ἐκρυφεν αὐτὸ καὶ τὸ κατέστησεν νεκρόν.

Ἀνεξαρτήτως ὁμοῦ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ἥτις εἶναι καὶ ἡ μάλλον προέχουσα, ἡ τεχνικὴ δὲν εἶναι ἔμπνευσις, δὲν εἶναι κατεύθυνσις, δὲν εἶναι καθοδήγησις. Ἀνήκει εἰς τὴν πράξιν, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν, εἰς τὴν ἐκτέλεσιν. Ἡ τεχνικὴ μὴ τῆς, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, ἄνευ τούτεστι τῆς συνδρομῆς ἑτέρου παράγοντος, οὔτε νὰ σώσῃ, οὔτε νὰ καταστρέψῃ τὴν ἀνθρωπότητα δύναται. Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πνευματικὴν κατάρτισιν, ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ἀγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐὰν ὁ πνευματικὸς προσανατολισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὀρθός, τότε θὰ κάμῃ, οὗτος καλὴν χρῆσιν τῆς τεχνικῆς πρόοδου καὶ θὰ ἀποβῇ αὐτῇ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸ ἀντίθετον θὰ συμβῇ, ἐὰν ἡ πνευματικὴ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι κατωτέρα, οὗτος θὰ κάμῃ κακὴν χρῆσιν τῆς τεχνικῆς πρόοδου καὶ τότε αὐτῇ, θὰ καταστρέψῃ τὴν ἀνθρωπότητα. Διὰ τοῦτο φρονούμεν ὅτι οἱ ἐκ τῆς πρόοδου τῆς τεχνικῆς κινδύνοι τῆς ἀνθρωπότητος δὲν ὑφείλονται εἰς τὴν πρόοδον τῆς τεχνικῆς, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν χρονικὴν σύμπτωσιν τοῦ μεγίστου τῆς τεχνικῆς πρόοδου πρὸς τὸ μέγιστον τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς κατὰπτώσεως.

Τούτων οὕτως ἀναμφιδόλως ἐχόντων, συνέπεται ὅτι τὸ πρόβλημα, εἰς οὗτος τὴν λύσιν καλούμεθα, ἦτοι τῆς ἀποσοβήσεως τῶν ἐκ τῆς τεχνικῆς πρόοδου προκυπτόντων κινδύνων, συνίσταται ὄχι εἰς τὸ πῶς νὰ ἐξασθενήσωμεν ἢ νὰ σταματήσωμεν τὴν τεχνικὴν πρόοδον, ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ τονώσωμεν καὶ νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν πνευματικὴν πρόοδον. Εἶναι τούτεστι ζήτημα πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Εἶναι κατ' ἐξοχὴν ζήτημα Χριστιανισμοῦ. Διότι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ τελειότερα καὶ πληρεστέρα ἐκφανσις καὶ ἐκδηλώσις τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Μέσα εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἀναπλασθεῖσαι καὶ καθαγιασθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εὖρον τὴν πληρεστέραν καὶ τελειότεραν αὐτῶν μορφήν καὶ διατύπωσιν καὶ αἱ πνευματικαὶ καὶ ἠθικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἀξίαι τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Διότι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἐκείνος, ὅστις ἐξευγενίζει καὶ ἐξανθρωπίζει πράγματι τὸν ἄνθρωπον. Διότι μόνον ὁ Χριστιανισμὸς δύναται νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ πνεῦμα τῆς αἰωνιότητος, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος βλέπει σαφῶς καὶ διαυγῶς τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου τούτου. Δὲν προσκολλᾶται, δὲν προσηλούται καὶ δὲν ἀφοσιοῦται εἰς τὰ ἐγκόσμια, ἀλλ' ἐνατενίζει σταθερώτερον καὶ ἐναργέστερον πρὸς τὸν ἀνώτερον, τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμὸν τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔταξεν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Συναισθάνεται βαθύτερον καὶ ζωηρό-

τερον τὰς πρὸς τοὺς συναθρώπους του ἠθικὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα. Καὶ δὲν ἀδιαφορεῖ, δὲν ὀκνεῖ, ἀλλὰ σπεύδει εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν.

Καὶ δημιουργεῖται εὖτω μία ὥραία πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα, μία καθαρὰ, μία διαυγῆς καὶ ὑγιῆς πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα, μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν, ὡς νέφη καπνοῦ διαλύονται καὶ ἐκμηδενίζονται οἱ κίνδυνοι οἱ ἀπειλοῦντες τὴν ἀνθρωπότητα ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης τεχνικῆς προόδου.

Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ὄχι μόνον ἀποσβεθῶνται οἱ κίνδυνοι οὗτοι, ἀλλὰ ἐτι πλέον. Ἡ τεχνικὴ πρόοδος ὑπὸ χριστιανικῆν χειραφέτησιν καὶ χειραγώγησιν συμβάλλει καὶ ἰσχυρῶς εἰς τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο ἀντιλαμβανόμεθα καλλίτερον, ἐάν, πρὸς στιγμὴν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι τὰ μεγάλα τεχνικὰ μέσα, τὰ ὅποια προσπορίζει σήμερον εἰς τὸν ἀνθρώπον ἡ μεγάλη πρόοδος τῆς τεχνικῆς χρησιμοποιοῦσιν οὗτος ἀποκλειστικῶς διὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς.

Ἀ.χ. τὰ ἀεροπλάνα, ἀντὶ νὰ χρησιμοποιῶνται διὰ βομβαρδισμοῦς, χρησιμοποιοῦνται, ἐκτὸς τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν, διὰ καθαρῶς ἀγαθοεργῶς σκοποῦς, λ.χ. διὰ τὴν περίθαλψιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν πληττομένων ἐκάστοτε ἐκ θεομηνιῶν πληθυσμῶν, τῶν πληττομένων ἐκ σεισμῶν, κατακλυσμῶν, σιτοδείας κ.ο.κ.

Ἐπίσης ὁ τύπος, ὁ κινηματογράφος, τὸ ραδιόφωνον, ἀντὶ νὰ χρησιμοποιῶνται, ὡς κατὰ τὸ πλεῖστον συμβαίνει σήμερον, εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ ψεύδους τῆς προπαγάνδης, εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ μίσους καὶ τῆς ἔχθρας μεταξὺ λαῶν καὶ ἀτόμων, ἀκόμη χειρότερον, εἰς τὴν ἐξυπηρετήσιν τῆς σατανικῆς ἐπινοήσεως τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, τοῦτέστιν τοῦ πολέμου τῶν νεύρων, χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν καὶ διάπλασιν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἰδίᾳ τῆς νεολαίας. Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ διὰ τὴν ἀτομικὴν ἐνέργειαν. Ἐὰν αὕτη, ἀντὶ νὰ χρησιμοποιῶνται διὰ πολεμικοῦς, χρησιμοποιεῖται δι' εἰρηνικοὺς σκοποὺς. Ὅποια χάρα Θεοῦ καὶ εὐλογία θὰ ἦτο, ὅποια ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία θὰ προέκυπτεν.

Βεβαίως δὲν ἰσχυρίζομεθα, ὅτι καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ θὰ ἐπέλθῃ πλήρης πανάκεια.

Αἱ κοινωνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι καὶ ἀναστατώσεις, αἱ ὁποιαὶ εἶναι συνέπειαι ἀναπόφευκτοι τῆς τεχνικῆς προόδου, θὰ ὑφίστανται καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ αἱ ἐκ τούτων ζημίαι θὰ καλύπτωνται, θὰ συμψηφίζωνται καὶ θὰ ἰσοφαρίζωνται ἀπὸ ἄλλας οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς φύσεως εὐνοϊκὰς ἐκδηλώσεις, αἵτινες θὰ δημιουργηθῶσιν ὑπὸ τὴν Χριστιανικὴν ἐπίδρασιν.

Καὶ ἡ ἀνεργία ἐπίσης θὰ ὑφίσταται, ἀλλὰ δὲν θὰ φέρῃ τὴν στυγνὴν, τὴν εἰδεχθῆ καὶ τὴν ἀπαισίαν μορφήν καὶ ὄψιν, ἣν αὕτη φέρει σήμερον ὑπὸ τὸ ἐγωπαθεῖς ὑλιστικὸν μηχανιστικὸν καθεστῶς, ἀλλὰ θὰ φέρῃ ἠπιωτέραν καὶ ἡμερωτέραν μορφήν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, ἣν θὰ δημιουργήσῃ μεταξὺ λαῶν καὶ ἀτόμων ὁ Χριστιανικὸς πολιτισμὸς, ἕως οὗ τέλος τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας ἀχθῆ εἰς τὴν ὀριστικὴν λύσιν αὐτοῦ διὰ τῆς εὐστόχου καὶ παντὸς δικαίας κατανομῆς τῆς περισσεύσεως προσφοράς ἐργατικῶν χειρῶν.

Θὰ ὑφίστανται καὶ δυσχέρειαι καὶ προβλήματα καὶ θλίψεις καὶ πένθη καὶ δάκρυα. Τοιαύτη εἶναι ἡ φύσις τοῦ κόσμου τούτου, τὸ εἶπεν ἄλλωστε καθαρὰ ὁ Ἰδρυτὴς καὶ Ἀρχηγὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ: «Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θλίψιν ἔξετε,

ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. Ἄρατε τὸν ζυγὸν μου καὶ γνῶσεσθε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρῶός εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ, ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός καὶ τὸ φορτίον ἐλαφρὸν ἐστίν. Καὶ ὑπὸ τὸ κράτος λοιπὸν τοῦ ζυγοῦ τοῦ Κυρίου θὰ ὑφίστανται καὶ θλίψεις καὶ δάκρυα καὶ πένθη, ἀλλὰ ταῦτα θὰ καταστήσῃ ἐλαφρότερα ὁ ζυγός τοῦ Κυρίου, ὡς τὸ φορτίον αὐτοῦ, τὸ ὅποτον εἶναι ἐλαφρὸν. Διότι ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς θλίψεις, τὰ πένθη καὶ τὰ δάκρυα, θὰ ὑφίσταται εἰς ὑγιᾶς καὶ εὐρωστος κοινωνικός ὀργανισμός ἔτοιμος νὰ δώσῃ τὸ ἀντίδοτον, ἔτοιμος νὰ μαλᾶξῃ καὶ πρᾶνῃ τὸν πόνον, ἔτοιμος νὰ ἀπομάξῃ τὰ δάκρυα, ἔτοιμος νὰ μετριάζῃ τὴν ὀξύτητα καὶ κρανικότητα τῶν προβλημάτων, ἔτοιμος νὰ χύσῃ ἔλαιον καὶ οἶνον εἰς τὴν πληγὴν, ὡς καλὸς Σαμαρείτης.

Θὰ ὑφίστανται ἐν ὀλίγοις, προβλήματα, ἀλλὰ δὲν θὰ ὑφίσταται ἡ σημερινὴ κρίσις καὶ ἰδίᾳ δὲν θὰ ὑφίσταται ἡ ἀπόγνωσις καὶ ἡ ἀπογοήτευσις, ὅψ' ὧν καταλαμβάνεται ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἐπὶ τῇ σκέψει τῆς χρησιμοποίησις τῶν σημερινῶν πολεμικῶν καταστροφικῶν μέσων. Καὶ ἀντὶ νὰ ὀδηγηθῆμεθα εἰς ὀμαδικὴν αὐτοκτονίαν, ὡς κινδυνεύομεν νὰ πάθωμεν σήμερον, θὰ ἀναπτύσσωμεν δλην ἐκείνην τὴν χριστιανικὴν πνευματικὴν δυναμικότητα, ἣτις ἀκριβῶς εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις ἐκδηλοῖ τὴν θαυματουργὸν τῆς δύναμιν, μὲ τὴν ὅποσαν κατορθῶναι νὰ ὑπερνικᾷ ἢ νὰ παρακάμπῃ τὰς δυσχερεῖς περιστάσεις.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δὲν παραλείπομεν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἀπὸ τινος ἤρξατο νὰ παρατηρηθῆται μία ἀνάνηψις, μία στροφή εἰς τὸν κόσμον τῶν οικονομικῶν ἐπιχειρήσεων, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν παράγοντα τῶν καλῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων. Οἱ διάφοροι ἐργοστασιαρχαὶ, βιομήχανοι, γενικώτερον ἐργοδότες καὶ ἐπιχειρηματῆαι ἤρξαντο νὰ ἀναγνωρίζωσι τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ κατανοῶσι τὴν μεγάλην σημασίαν, τὴν ὅποσαν ἔχει διὰ τὴν εὐδωσίαν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ γενικώτερον διὰ τὴν ἀρμονικὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ συμβίωσιν ὁ παράγων τῶν καλῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων.

Ἦρχισαν οὗτοι νὰ καταβάλλωσιν πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τῶν καλῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις.

Περὶ τοῦ θέματος τοῦτου εἶχε προσφάτως ραδιοφωνικὴν ὁμιλίαν ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος καὶ Καθηγητὴς τῆς ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων ἐν τῇ Ἀνωτέρᾳ Σχολῇ κ. Ἰωάννης Χρυσόχοῦ.

Ὁ κ. Χρυσόχοῦ μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν ἐμβριθείαν καὶ συστηματικότητα κατατάσσει εἰς τρεῖς κατευθύνσεις τὴν προσπάθειαν, ἣτις ἤρξατο ἤδη πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσιν.

α) Ἡ πρώτη κατεύθυνσις ἀφορᾷ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς τὰς συνδικαλιστικὰς ὀργανώσεις, τὰς ἐκπροσωποῦσας τὰς γενικὰς διεκδικήσεις τῶν ἐργατῶν.

β) Ἡ δευτέρα κατεύθυνσις ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς τὸ ἐργατικὸν καὶ ὑπαλληλικὸν προσωπικὸν τούτων καὶ

γ) Ἡ τρίτη, εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς τὸ Κοινὸν (πελάτας, προμηθευτὰς, ἀνταγωνιστὰς, κρατικὰς ὑπηρεσίας, τὸν τύπον καὶ γενικῶς τὴν κοινὴν γνώμην).

Τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι λίαν παρήγορον, πολλὰ ὑποσχόμενον διὰ τὴν μελλοντικὴν τύχην τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλὰ διὰ νὰ τελεσφορήσῃ, πρέπει ἡ

στροφή αὐτῆ τῶν ἐπιχειρηματιῶν νὰ λάβῃ περισσότερο συνειδητὸν χαρακτήρα καὶ νὰ τύχῃ εὐρυτέρας καὶ παγκοσμιωτέρας ἐφαρμογῆς.

Τοῦτο δὲ μόνον, δι' οὗ λόγους, προηγουμένως εἰπομεν, ὁ Χριστιανισμὸς δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ.

Κίνδυνος ἀναζωπυρήσεως τοῦ ἐπιστημονισμοῦ καὶ ἀναγεννήσεως τοῦ ὕλισμοῦ ὑπὸ νέαν μορφήν

Καὶ διὰ νὰ ὁλοκληρώσωμεν τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας μας θὰ πρέπῃ νὰ ἐξετάσωμεν καὶ μίαν ἄλλην ἀκόμη περίπτωσιν, τὴν ὁποίαν ἢ συνεχῆς καὶ ἀλματώδης πρόοδος τῆς τεχνικῆς δὲν ἀποκλείεται ἢ μάλλον εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ ἐμφανίσῃ ὡς ἐκδήλωσιν τῆς, κατόπιν μάλιστα τῶν προσφάτων σημαντικῶν ἐπιτυχιῶν τῆς.

Καὶ ἡ περίπτωσις αὕτη εἶναι ἢ πιθανὴ ἀναζωπύρησις τοῦ ἐπιστημονισμοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἢ ἀναγέννησις τοῦ ὕλισμοῦ ὑπὸ νέαν μορφήν.

Ἰπὸ τὸν ὄρον «ἐπιστημονισμὸς», «scientisme», νοεῖται τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο, ἢ νοοτροπία ἐκεῖνη, ἢ ὁποία τὴν θεώρησιν τοῦ παντὸς θεμελιῶσθαι καὶ οἰκοδομεῖ ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ δὴ ἐπὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν. Ἡ ἀντίληψις αὕτη εἶχε κρατήσει κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ὅτε ὁ ἄνθρωπος εἶχε φθάσει εἰς τὸ σχῆμα «Πολιτισμὸς=Ἐπιστήμη καὶ Ἐπιστήμη=Θετικαὶ ἐπιστήμαι».

Αἱ πνευματικαὶ ἐπιστήμαι μόλις ἐθεωροῦντο, μόλις ἐγίνοντο κατ' ἀνοχὴν δεκταί, ἕως οὗ καὶ αὗται θετικοποιήθησαν διὰ τῶν μαθηματικῶν, διὰ τῆς ἀναγωγῆς τῆς ποιότητος εἰς ποσότητα.

Εἶναι γνωστὸς ὁ μαθηματικὸς τύπος τοῦ Fechner, δι' οὗ οὗτος ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ, νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀθρώπου.

Ἰπὸ τὸ κράτος τοῦ ἐπιστημονισμοῦ, ἢ ἐπιστήμη ἐθεωρεῖτο ὁ κυριώτερος, ἀν μὴ ὁ μοναδικὸς παράγων τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ ἐπιστήμων ἐθεωρεῖτο ὁ ἰεράρχης τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ δὲ πανεπιστήμια ἐθεωροῦντο τὸ ἐργαστήρια τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐν Γερμανίᾳ μάλιστα, ἔνθα ἡ περὶ ἐπιστημονισμοῦ ἀντίληψις ἦτο περισσότερο προηγημένη, τὸ Πανεπιστήμιον ἐθεωρεῖτο τὸ ἱερὸν τέμενος πάσης πολιτιστικῆς ἀξίας.

Ὁ ἐπιστημονισμὸς καὶ ἰδίᾳ ἢ διὰ τῶν Φυσικῶν ἐπιστημῶν ὕλιστικὴ ἐξήγησις τῶν πάντων, μὴδ' αὐτῶν τῶν μεταφυσικῶν προβλημάτων ἐξαιρουμένων, συνετέλεσε τὰ μάλιστα εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ὕλιστικῶν δοξασιῶν καὶ τέλος εἰς τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ὕλιστικοῦ πολιτισμοῦ, οὗτινος ἢ ἐπικράτησις ἐκορυφώθη κατὰ τὰ 1848, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Feuerbach, καθ' ἣν τὰ πάντα ἐξηγοῦντο ὕλιστικῶς. Ἡ ὕλη ἦτο τὸ πᾶν, τὸ πνεῦμα δὲν ἦτο εἰμὴ μία μορφή, μία ἔκφρασις τῆς ὕλης. Ὁλοκληρωτικὴ ἀρνησις πάσης πνευματικῆς ἀξίας. Εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς κρατησάσης τότε καταστάσεως τὸ λογοπαίγιον τοῦ Feuerbach «der Mensch ist was er isst»—«ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὅ,τι τρώγει». Ὑλισμὸς τοῦτέστιν ἐν πάσῃ ἀκολουθίᾳ, ἐν πάσῃ συνεσίᾳ. Ἡ πνευματικότης τοῦ ἀθρώπου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ ἐδέσματα, ἀπὸ τὰ φαγητά, τὰ ὁποῖα ἐσθίει ἢ τρώγει. Ὑλισμὸς τοῦτέστιν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἕκατὸν ἐπὶ τοῖς ἕκατόν.

Ἡ κατάστασις αὕτη διετηρήθη, μέχρις οὗ ἢ νεωτέρα ἐπιστήμη, διὰ τῆς μεγάλης στροφῆς, ἣν ἐσημείωσε πρὸς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν δι' ἐπιφανῶν

ἐκπροσώπων αὐτῆς, κατέρριψε πλήρως τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ἐπιστημονισμοῦ, καὶ τοῦ ὕλισμοῦ. Ἡ ἀληθὴς καὶ πραγματικὴ ἐπιστήμη, ἡ γραφομένη μὲ «E» κεφαλαίον, δι' ἐπιφανῶν ἐκπροσώπων αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ διασήμου βιολόγου Driesch μέχρι τῶν διασημοτέρων θεμελιωτῶν τῆς νεωτέρας φυσικῆς, Max Plank τοῦ θεμελιωτοῦ τῶν Quanta, τοῦ Τζαίημς Τσίγς, τοῦ Edikton, τοῦ Milikan καὶ ἄλλων, περιώρισε τὴν δραστηριότητα τῆς ἐπιστήμης εἰς τὸ αὐστηρῶς πεδῖον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, ἣτις δρᾷ καὶ ἐργάζεται μὲ τὴν προσήκουσαν εἰς ἐκάστην ἐπιστήμην μέθοδον, ἀπεδοκίμασε δὲ πλήρως τὰς ἐκτροπὰς καὶ τὰς ἀκρότητας, τὰς ὁποίας ἐνεφάνισεν εἰς τὸ παρελθὸν ἡ ἐπιστημονικὴ σκέψις καὶ αἰτινες συνίσταντο εἰς τὸ ἔτι πολλοὶ τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἰδίᾳ τῶν Φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐπελαμβάνοντο, ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἀπεφαίνοντο ἐπὶ παντὸς θέματος, ἔστω καὶ ἐξερχομένου τῆς εἰδικότητος καὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπιστήμης, ἔστω ἐξερχομένου καὶ αὐτῶν τῶν ὄρων, μέχρι τῶν ὁποίων εἶχεν ἐξιχθῆ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐρευνα, ἀπεφαίνοντο ἀκόμη καὶ περὶ αὐτῶν τῶν μεταφυσικῶν ζητημάτων, ὧν ἡ ἐρευνα καὶ ἡ ἐξηγήσις ἀνήκει, ὡς γνωστόν, εἰς ἄλλην πνευματικὴν σφαίραν.

Οὕτως ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη ἐχάραξε σαφῶς τὰ ὅρια τῆς ἐπιστημονικῆς δραστηριότητος καὶ ἀπεσαφίνισε τὴν θέσιν τῆς ἐπιστήμης ἐναντι τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

Ἐξ' ἄλλου, ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία δὲν ἐπεμβαίνει εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστήμης. Δὲν ζητεῖ νὰ καθορίζη τὸ περιεχόμενον ταύτης. Δὲν ὑπάρχει ἐν ἐκάστη ἐπιστήμῃ εἰδικὸν περιεχόμενον καθοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δὲν ζητεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν εἰς τὴν ἐπιστήμην. Τοῦτο ἄλλως τε θὰ ἀντέκειτο εἰς τὴν οὐσιώδη καὶ βασικὴν ἀρχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, καθ' ἣν οὗτος ἀπευθύνεται εἰς τὴν συνείδησιν, εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν ἐπιβάλλεται ἀναγκαστικῶς. Τοῦτο ἐκήρυξε καθαρὰ ὁ Ἰδρυτὴς καὶ Ἀρχηγὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν...».

Ἡ Χριστιανικὴ Διδασκαλία δὲν ζητεῖ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην ἔρεισμα διὰ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν ἀλλὰ ζητεῖ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην νὰ μὴ παρέχῃ ἔρεισμα διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιοῖται ἡ ἐπιστήμη πρὸς κάλυψιν ἀρνητικῶν, ὕλιστικῶν μεταφυσικῶν πεποιθήσεων ὀρισμένων ἐπιστημόνων, οἵτινες ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐπιστήμης κ ἄ μ ο υ ν ὕλιστικὴν κρυπτομεταφυσικὴν.

Ἐπίσης στερεεῖται πάσης βάσεως ὁ ἰσχυρισμὸς ἀρνητῶν τιμῶν, ἰσχυριζομένων ὅτι ἡ Χριστιανικὴ πίστις ἀποτελεῖ τροχοπέδην διὰ τὴν ἐλευθερὰν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης.

Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ, διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡ μωρία τοῦ κηρύγματος, τοῦ κηρύγματος τοῦτέστιν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τούτου ἑσταυρωμένου, ὅπερ ἀπετέλεσε διὰ τοὺς σοφοὺς Ἑλλήνας μωρίαν καὶ διὰ τοὺς Ἰουδαίους σκάνδαλον, δὲν καταδικάζει τὴν πρόοδον τῆς Ἐπιστήμης, οὐδὲ ἀκόμη τὴν ἀπερίοριστον ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιοφυίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία καταδικάζει μόνον τὴν ἐωσφορικὴν ὑψηλοφροσύνην, τὴν ἐωσφορικὴν οἴησιν καὶ μεγαλαυχίαν, ὑφ' ὧν καταλαμβάνονται ἐπιστήμονές τινες, κατόπιν ὀρισμένων ἐπιστημονικῶν ἢ τεχνικῶν ἐπιτεύξεων αὐτῶν καὶ ἐκδηλοῦσι τάσεις πρὸς ἀνεξαρτοποίησιν ἀπὸ τὸν Θεόν, πρὸς πλήρη αὐτάρκειαν τοῦ ἀνθρώπου ἢ καὶ θεοποίησιν αὐτοῦ κατὰ τρόπον δειστραμμένον,

κατὰ τρόπον ἑωσφορικόν, καθ' ὃν τρόπον ὁ Ἐωσφόρος ὑπὸ μορφὴν ὄφως, παρέπεισεν, ὡς γνωστόν, τοὺς πρωτοπλάστους νὰ παραβῶσιν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ εἰπὼν εἰς αὐτοὺς «καὶ ἔσσεσθε ὡς θεοί».

Τοῦτο, τὸ «ἔσσεσθε ὡς θεοί», τοῦτέστι τὴν αὐθαίρετον, τὴν αὐτοχειροτόνητον, τὴν σατανικὴν θεοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου καταδικάζει ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία. Ἀντιθέτως ἐπιδοκιμάζει καὶ διδάσκει τὴν «θέωσιν» τοῦ ἀνθρώπου, τοῦτέστι τὴν προσπάθειαν αὐτοῦ, ὅπως προσεγγίσῃ ὅπου τὸ δυνατόν περισσότερο εἰς τὸ ὕψος τῆς ἠθικῆς τελειότητος ἣν ἐνεφάνισεν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ ἐνανθρωπήσας θεός.

Ὁραίαν καὶ πλήρως ἐπιτυχῆ τοποθέτησιν τοῦ θέματος, ἐν προκειμένῳ, ποιεῖται ἡ κατὰ τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1946 δημοσιευθεῖσα Διὰ κήρυξις τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἑλλήνων Ἐπιστημόνων, ἥς ἡ σχετικὴ περικοπὴ ἔχει ὡς ἑξῆς: «Τόσον εἰς τὰς θεικὰς, φυσικὰς καὶ βιολογικὰς, ὅσον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας, ἡ πρόοδος τῆς συγχρόνου ἐρεῦνης κατέδειξεν ὅτι ἡ προσπάθεια νὰ ἐπισηφάνῃ ἡ ἐπιστήμη ὡς διαψεύδουσα τὴν Χριστιανικὴν πίστιν δὲν ἔχει κανὲν ἐπιστημονικὸν ἔρεισμα. Κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀναμειγνύῃ τὴν ἐπιστήμην εἰς τὸ πεδίου, ὅπου εὐρίσκονται νὰ μεγάλια μεταφυσικὰ ζητήματα καὶ νὰ χρησιμοποιῇ τὸ ὄνομα καὶ τὸ κύρος τῆς ἐπιστήμης διὰ νὰ στηρίξῃ πολέμικὴν ἐναντίον τῆς Χριστιανικῆς πίστεως».

Τούτων οὕτως ἔχόντων, κατόπιν τοῦτέστι τῆς, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, χαράξεως τῶν ὁρίων τῆς ἐπιστημονικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἀποσαφηνίσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ Χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἐπιστήμης, θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρητῆαι ἀδύνατος πᾶσα ἀναζωπύρωσις καὶ ἀναγέννησις τοῦ ἐπιστημονισμοῦ καὶ τοῦ ὕλισμοῦ. Οὐχ' ἦπτον, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ἐντυπώσεων τῶν δημιουργηθεισῶν, κατόπιν τῶν τελευταίων σημαντικῶν ἐπιτυχῶν τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης εἰς τὸ διαπλανητικὸν ἄπειρον, καὶ ἐξ ἄλλου διὰ τὸ ἐπισφαλές καὶ ὀλισθηρὸν τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως καὶ τὸ ἐπιρροπὲς αὐτῆς εἰς ἀτέρμονα πλανήματα, δὲν ἀποκλείεται ἡ μάλλον εἶναι πολὺ πιθανὴ ἡ ἀναζωπύρωσις καὶ ἡ ἀναγέννησις τοῦ ἐπιστημονισμοῦ καὶ τοῦ ὕλισμοῦ ὑπὸ νέαν μορφήν.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον θὰ πρέπη οἱ ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου Ταχοὶ τῆς πνευματικῆς πορείας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πάντες ἐν γένει οἱ στρατιῶται καὶ ἐργάται τοῦ πνεύματος νὰ μὴ ἐφησυχάζωσι καὶ μὴ ἀδρανῶσιν, ἀλλὰ νὰ ἀναλάβωσιν ἔντονον καὶ ἄοκνον ἀγῶνα καὶ νὰ ἀγωνισθῶσι μετὰ ζήλου ἀποστολικοῦ διὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ πραγματικὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, Χριστιανισμοῦ ὄχι κατ' ὄνομα καὶ κατ' ἐπίφασιν, ὡς κατὰ τὸ πλεῖστον συμβαίνει σήμερον, ἀλλὰ Χριστιανισμοῦ ἀληθοῦς καὶ πραγματικοῦ, Χριστιανισμοῦ συνειδητοῦ καὶ ἀπηλλαγμένου πάσης ὑποκρισίας. (Ἡ ὑποκρισία εἶναι χειρότερα τῆς ἀμαρτίας καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀρνήσεως). Χριστιανισμοῦ ζωντανοῦ καὶ ἐμπράκτου καὶ καθολικοῦ, λαμβάνοντος ἐνεργὸν θέσιν εἰς πάσας τὰς ἐκφάνσεις καὶ ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὡς ἀτόμου καὶ ὡς μέλους τῆς κοινωνίας. Χριστιανισμοῦ ἐνδιαφερομένου ἀμέσως καὶ διὰ τὰ οικονομικὰ καὶ διὰ τὰ κοινωνικὰ ζητήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρωτοστατοῦντος διὰ τὴν καθιέρωσιν ἐνὸς συστήματος κοινωνικῆς καὶ οικονομικῆς ὀργανώσεως ἀπηλλαγμένου τῶν σημερινῶν μεγάλων μειονεκτημάτων τοῦ ἐν ἰσχύϊ συστήματος καὶ στηριζομένου ἐπὶ τῶν ἀρχῶν

τῆς Χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης καὶ δικαιοσύνης, τέλος, Χριστιανισμοῦ ἀπεργαζομένου τὴν ὠραιότεραν καὶ τελειότεραν δημιουργίαν τοῦ πνεύματος, ὅλα εἶναι ἡ Χριστιανικὴ προσωπικότης, τοῦτέστιν ὁ ἄριστος καὶ ὠλοκληρωμένος ἄνθρωπος, ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἄνθρωπος τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ τότε θὰ ἐκλείψῃ αὐτομάτως ὁ κίνδυνος τῆς ἀναξωπυρήσεως καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἐπιστημονισμοῦ καὶ τοῦ ὕλισμοῦ καὶ γενικώτερον πᾶς κίνδυνος ἀπειλῶν τὴν ἀνθρωπότητα, ἐξ αἰτίας τῆς προόδου τῆς τεχνικῆς. Καὶ τότε ὁ μέγας καὶ πολὺς Σποῦτικ, ὁ δορυφόρος τῆς ὕλης θὰ καταστῇ δορυφόρος τοῦ πνεύματος, θὰ μεταβληθῇ εἰς ἓνα καλὸν καὶ πειθαρχικὸν στρατιώτην, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πνεύματος.

Διότι τὸ ἰσχυρότερον, τὸ δραστικώτερον καὶ ἀποτελεσματικὸν ἀντίδοτον κατὰ τῆς βόμβας τοῦ ἀτόμου κατὰ τῆς βόμβας τοῦ ὑδρογόνου, κατὰ τῶν διαφόρων πυραύλων καὶ τεχνητῶν δορυφόρων καὶ ἐν γένει παντὸς ἐπιτεύγματος ἢ τερατουργήματος τῆς τεχνικῆς προόδου εἶναι ἡ Χριστιανικὴ προσωπικότης.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐξάρωμεν ἰδιαιτέρως τὴν μεγάλην συμβολήν, τὴν ὅποیان ἀπέτελεσε διὰ τὴν διάδοσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν Χριστιανικῶν ἰδεῶν ἐν Ἑλλάδι ἡ Ἄδελφότης Θεολόγων «Ζωή» καὶ τὰ συνεργαζόμενα Χριστιανικὰ Σωματεῖα «Ἄποστολος Παῦλος», ἅτινα εἶναι παραφυάδες τῆς «Ζωῆς». Ταῦτα πάντα ἐργάσθησαν καὶ ἐργάζονται ἐναμίλλως διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ Χριστιανικὴ Ἔνωσις Ἐπιστημόνων διὰ τῶν δημοσιευμάτων τῆς, διὰ τοῦ γραπτοῦ καὶ προφορικοῦ λόγου γενικώτερον, διὰ τοῦ ἐξαισίου περιοδικοῦ «Ἀκτίνες», διὰ τῆς κατὰ τὰ Χριστοῦγεννα τοῦ 1946 δημοσιευθείσης διακηρύξεώς τῆς, διὰ τοῦ μεταγενέστερον ἐκδοθέντος β.β.β. αὐτῆς, ὑπὸ τίτλον «Πρὸς Ἐνα Χριστιανικὸν Πολιτισμὸν» καὶ διὰ τῆς ἐν γένει χριστιανικῆς δραστηριότητός τῆς, προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ὑπηρεσίας, αἵτινες ἐξετιμήθησαν καὶ ἐψευφημήθησαν τόσον ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ὅσον καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἔνθα διάσημοι ἐκπρόσωποι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως καὶ διανοήσεως ἐξεφράσθησαν ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ταύτης κινήσεως ἐν Ἑλλάδι, τινὲς μάλιστα τούτων καὶ ἰδίᾳ ὁ Γάλλος διανοούμενος καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Daniel Roops ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νὰ διακηρύξωσιν ὅτι, ὅπως ἐκ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐξεπορεύθη ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς, οὕτως ἐκ τῆς Νέας Ἑλλάδος προμηνύεται καὶ δημιουργία ἐνὸς νέου Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐπίλογος

- Ἄς ἐξαπολύωμεν οἱ διάφοροι Σποῦτικ εἰς τὸ Ἄπειρον Διάστημα.
- Ἄς ἐπιτευχθῇ κάποτε ἡ ἐπικοινωνία τῆς Γῆς μετὰ τῆς Σελήνης.
- Ἄς πραγματοποιηθῶσι γενικώτερον αἱ διαπλανητικαὶ συγκινωνίαι.
- Ἄς ταῦτα εἶναι προσωρινὰ καὶ πρόσκαιρα διὰ τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἐφήμερα καὶ μάταια, διότι δὲν ἐξασφαλίζουσιν εἰς τοῦτόν τὴν αἰωνιότητα, τὴν παντοτεινὴν χαρὰν καὶ εὐτυχίαν. Τὰ τελευταῖα ταῦτα ἐξασφαλίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον μόνον ἡ «Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν». Ναί, ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ἄλλὰ ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ἢ ὅποια δὲν ἐκδιάζεται, δὲν ἐκπορθεῖται καὶ δὲν κατακτείνεται ἀπὸ τοὺς διαφόρους Σποῦτικ καὶ ἀπὸ τελειότερα ἴσως τεχνικὰ μέσα, τὰ ὅποια δὲν ἀποκλείεται, ἴσως καὶ λίαν προσεχῶς, νὰ μᾶς ἐμφανίσῃ ἢ συνεχῶς καὶ

ἀδιακόπως βαίνουσα ἀξανομένη τεχνική πρόδος, ἀλλὰ τὴν αἰωνιότητα καὶ τὴν παντοτεινὴν χαρὰν καὶ εὐδαιμονίαν ἐξασφαλίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ «Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν», ἣτις κατακτᾶται μόνον μετὰ τὴν πιστὴν τήρησιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν ἐντολῶν Ἐκείνου, ὅστις ἐκουσίως ἀνυψώθη αἰμόφυρτος εἰς τὸν Σταυρόν, ἀκριβῶς, διὰ νὰ ἀνυψώσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

Ἄς εὐχώμεθα λοιπὸν καὶ ἄς προσευχώμεθα, ὅπως ὁ Ἰερυτὴς καὶ Ἄρχηγός τοῦ Χριστιανισμοῦ φωτίξῃ τοὺς Λαοὺς τῆς Γῆς καὶ ἐνισχύῃ τὰς ὑπὲρ τῆς Εἰρήνης προσπάθειάς αὐτῶν, τὴν δὲ ἀρξαμένην ἤδη καὶ παγκοσμίως ἐκδηλουμένην κίνησιν κατὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν σημερινῶν καταστροφικῶν πολεμικῶν μέσων ἀγάγῃ εἰς αἰετιοὺς πέρας, πρὸς σωτηρίαν τῆς Ἀνθρωπότητος, ἣτις, εἶναι καιρὸς πλέον νὰ μετανοήσῃ εὐληκρινῶς—ἐλευθῆσιν γὰρ καιροὶ οὐ μνηστοί—νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὴν καὶ νὰ στραφῇ ὀριστικῶς πλέον πρὸς τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸν δρόμον ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον ἐχάραξε ἐπὶ τῆς Γῆς, κατὰ τῆς ἐπὶ ταύτης πορείας αὐτοῦ ὁ ἀναθρώπητος Θεός.

ΔΗΜ. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Οἰκονομικῆς τῶν Ἐκμεταλλεύσεων καὶ Βιομηχανικῆς Λογιστικῆς εἰς τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν Θεσσαλονίκης

ΓΕΝΙΚΟΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΝ ΣΧΕΔΙΟΝ

Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ Βιβλιοπωλεῖα